

MAREK ROCKI*

Ranking polskich uczelni według ekonomicznych losów absolwentów

Wprowadzenie

Z punktu widzenia szkoły wyższej ranking jest specyficzną formą informowania o tym, jaka jest – w świetle przyjętych zasad i kryteriów – sytuacja poszczególnych uczestników rynku edukacji wyższej na tle pozostałych. Odróżnić trzeba oczywiście rankingi od ewaluacji, certyfikacji, ratingu i akredytacji, choć one także mogą być podstawą rankingów lub czynnikiem uwzględnianym w rankingu.

Ranking w świetle popularnej, powszechnej, ale nieformalnej definicji jest uporządkowaniem informacji o pewnych obiektach według jakiegoś kryterium lub zespołu kryteriów. Twórcy rankingów instytucji edukacyjnych podkreślają zazwyczaj, iż ich celem jest wskazanie instytucji najlepszej pod względem różnie rozumianej jakości. Renoma, siła przyciągania, atuty, elita, wysoka jakość kształcenia, najlepsi wykładowcy – to określenia towarzyszące opisom zwycięzców rankingów.

Podobne cele przyświecają wszystkim tym, którzy dokonują ewaluacji, ratingu, akredytacji i rankingów uczelni wyższych. Najczęściej występującą, w sposób jawny formułowaną rolę ewaluacji, akredytacji i rankingów instytucji edukacyjnych jest stymulowanie procesów podnoszenia jakości procesów nauczania. Jest to – nie tylko w Polsce – skutkiem umasownienia edukacji i powstania rynku edukacji. Coraz istotniejszą rolę odgrywa *public relations* instytucji. Zachodzące zmiany demograficzne i potencjalne, a także wprowadzane w życie kolejne zmiany legislacyjne powodują, że wizerunek instytucji, jej marka stają się kluczowe dla przetrwania i dalszego istnienia.

Rolą rankingów jest zbieranie, weryfikowanie i gromadzenie danych (informacji), przetwarzanie ich, podawanie do publicznej wiadomości. Wśród zainteresowanych rankingami ich twórcy wymieniają najczęściej kandydatów na studia i ich rodziców, ale w domyśle są to także pracodawcy, a faktycznie znajdują one

* Prof. dr hab. Marek Rocki – Rektor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie; e-mail: roma@sgh.waw.pl

wielu odbiorców także w samych instytucjach edukacyjnych. Dla kandydatów i ich rodzin jest to informacja o tym, jak uczelnie, ich jednostki lub prowadzone programy nauczania klasyfikowane są na tle innych o podobnym charakterze. Czasami jest to także informacja o tym, jakie są szanse dostania się do danej uczelni. Dla pracodawców wynik rankingu może być przesłanką do poszukiwania potencjalnych pracowników. Z kolei dla władz uczelni wynik rankingu jest informacją o tym jak inni postrzegają mocne i słabe strony uczelni, a więc może być narzędziem doskonalenia jakości. Waga rankingów i ich popularność spowodowała nawet powstanie swego rodzaju kodeksu dobrych praktyk w tym zakresie (por. *Berlin Principles ...*, 2006).

Ze względu na liczbę uczelni kształcących ekonomistów szczególne znaczenie przywiązywać można do opisu jakości kształcenia w tym zakresie, a także do rankingów pozycjonujących jednostki prowadzące kształcenie w tym obszarze. Choć problematyka jakości kształcenia ekonomistów w szerokim zakresie omawiana była m.in. na kolejnych Kongresach Ekonomistów (por. m.in.: Bartelski 2009, Geryk 2009, Ratajczak 2001, Rocki 2009), to dopiero od niedawna istnieją masowe dane dotyczące tego, jak kształcenie ekonomistów przez szkoły wyższe postrzegane jest przez rynek pracy. Celem niniejszego artykułu jest wskazanie na miejsce uczelni kształcących ekonomistów w ogólnopolskim rankingu szkół wyższych.

W ogólnym przypadku punktem wyjścia dla stworzenia rankingu jest zdefiniowanie kryteriów, sposobu ich mierzenia oraz metody obliczeń prowadzących do uporządkowania obiektów poddanych rankingowi. W dalszej części artykułu wskazane będzie źródło danych oraz wynikające z niego kryterium, a formalnie – meta kryterium, skonstruowane jako funkcja wykorzystująca kilka kryteriów.

1. Dane wykorzystane do rankingu

Źródłem danych do proponowanego rankingu jest ogólnopolski system monitorowania ekonomicznych losów absolwentów (dalej „system ELA”, źródło: www.ela.nauka.gov.pl). System ten od kilku lat gromadzi informacje o zarejestrowanych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) absolwentach poszczególnych kierunków studiów prowadzonych przez dany wydział na danej uczelni. Najmniejszą jednostką (elementem próby statystycznej) jest grupa absolwentów, dla której wyodrębniono numer w systemie POL-on (systemie informacji o szkolnictwie wyższym wspomagającym pracę Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego), co oznacza, że studia stacjonarne i niestacjonarne prowadzone przez dany wydział uczelni wyższej mogą być (z reguły są) zarejestrowane odrębnie. Dane o kierunkach studiów są w systemie ELA także agregowane tak, by uzyskać łączne informacje o absolwentach danej uczelni.

Podstawowe cechy danych i możliwości wnioskowania opisane są m.in. w: Rocki (2018), wobec tego w tym miejscu wskazane zostaną te, które mogą mieć wpływ na wyniki proponowanego rankingu.

Po pierwsze, w zbiorach ZUS nie są rejestrowane umowy o dzieło, umowy zlecenia, umowy zawierane za granicą Polski, praca bez umowy; dane mogą także nie obejmować ubezpieczonych w KRUS, a więc dane o absolwentach w systemie ELA nie obejmują wszelkich możliwych form zatrudnienia. Informacją uzupełniającą, a jednocześnie określającą wiarygodność wnioskowania jest liczba absolwentów danej jednostki zarejestrowanych w ZUS odniesiona do ogólnej liczby jej absolwentów.

Po drugie, dane ZUS nie zawierają informacji o wykonywanym zawodzie. Tak więc o ile ELA zawiera m. in. dane o bezrobociu, czasie poszukiwania pracy czy wynagrodzeniach, o tyle nie wiadomo, czy podjęta praca jest zgodna z profilem ukończonych studiów. Dane ZUS nie zawierają także informacji o ewentualnej pracy przed ukończeniem studiów, a także czasu studiowania¹. O ile dla rankingu uczelni brak informacji o wykonywanym zawodzie nie ma znaczenia, bo chodzi o „zatrudnialność” absolwentów, o tyle brak informacji o ewentualnej pracy przed uzyskaniem dyplomu może mieć wpływ na wnioskowanie (będzie o tym mowa w dalszej części tekstu).

Dane zgromadzone w systemie ELA dotyczą obecnie (sierpień 2018 r.) trzech roczników absolwentów, to jest osób, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów w 2014, 2015 i 2016 roku.

System monitorowania ekonomicznych losów absolwentów pozwala na wygenerowanie (pobranie) raportów dotyczących kierunków studiów (informacje w tym przypadku dotyczą kierunku o danej nazwie) lub uczelni (w tym przypadku dane dotyczą wszystkich kierunków prowadzonych przez wyszczególnione jednostki organizacyjne uczelni), a także na pobranie tablic z danymi².

Biorąc pod uwagę wskazane wyżej powody, do analiz wzięto dane dotyczące absolwentów studiów II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich rocznika 2014 poszczególnych uczelni. W tak zdefiniowanej grupie absolwentów analizowanych było 237 grup absolwentów studiów II stopnia (łącznie 155 696 osób) oraz 58 grup absolwentów jednolitych studiów magisterskich (19 689 osób)³. Przyjęte do analiz dane (agregacja na poziomie całej uczelni) nie pozwalają na odróżnienie absolwentów różnych trybów studiów. To oznacza, że losy absolwentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych opisywane są łącznie⁴.

¹ Z tego powodu w pewnych przypadkach dane mogą dotyczyć grup osób, które uzyskały dyplom z opóźnieniem w stosunku do planowanego czasu studiów. Może to mieć wpływ na wyniki analiz. Przykładowo najwyższy względny wskaźnik zarobków absolwentów osiągnęła 11-osobowa grupa absolwentów studiów jednolitych magisterskich z Politechniki Warszawskiej, a uzyskały one dyplomy w kilka lat po wygaśnięciu tego trybu studiów. W praktyce oznacza to, że dyplomy uzyskały najprawdopodobniej osoby już pracujące od kilku lat. Z tego powodu najbardziej wiarygodne są informacje o względnie licznych grupach absolwentów.

² W przypadku zbiorowości liczących mniej niż 10 osób raporty nie są generowane, a w przypadku podzbiorów liczących mniej niż 3 osoby nie są prezentowane dane liczbowe. W takich przypadkach uczelnie zostały wyeliminowane z przedstawianych analiz.

³ Rocznik 2014 łącznie to 385 822 osoby. Z analiz wyeliminowano grupy absolwentów liczące mniej niż 10 osób (4 przypadki dla studiów jednolitych magisterskich oraz 6 dla studiów II stopnia).

⁴ Jak wskazują analizy (por. Rocki 2017) absolwenci studiów niestacjonarnych dzięki temu, że z reguły pracują podczas studiów mają relatywnie lepszą pozycję na rynku pracy. Szczególnie dotyczy to studentów uczelni niepublicznych, które w większości kształcą w tym trybie. Z tego powodu łącznie rozpatrywanie absolwentów obu trybów studiów obciąża (zawyża) prezentowane wyniki w przypadku uczelni niepublicznych.

2. Proponowane kryterium rankingu

Celem rankingów szkół wyższych jest wskazanie instytucji „najlepszej”. W większości przypadków twórcy rankingu – jak to wskazano wyżej – poszukują zbioru czynników, które w pewien sposób połączone funkcją agregującą mają pozwolić na uporządkowanie analizowanych instytucji. Jeśli przyjąć, że uczelnia „najlepsza” to ta, która ma studia o najwyższej jakości, to można poszukiwać zbioru czynników, które tę jakość opisują. Jakość studiów wynika na przykład ze składu, zaangażowania i kompetencji kadr akademickich, jakości i zakresu prowadzonych badań naukowych, kompletności, jakości, konstrukcji i sposobu realizacji programu studiów, infrastruktury uczelni, funkcjonowania systemu wspomagania w studiowaniu, a także funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości. Razem tworzą one zbiór zmiennych, które w modelowaniu miękkim (por. Rogowski 1986) nazywane są indykatorami tworzącymi. Z drugiej strony istnieją jednak indykatory odbijające, charakteryzujące skutki „jakości” studiów. Są nimi dane zawarte w systemie ELA, takie jak: przeciętny czas poszukiwania pierwszej pracy, przeciętna liczba miesięcy przez które absolwenci byli zarejestrowani jako bezrobotni, udział absolwentów, którzy doświadczyli bezrobocia, średnie miesięczne wynagrodzenia itd.

Syntetycznymi charakterystykami opisującymi losy absolwentów na rynku pracy są w systemie ELA:

- WWB – względny wskaźnik bezrobocia, który obliczany jest w taki sposób, że dla każdego absolwenta wyznacza się proporcję indywidualnego ryzyka bezrobocia do średniej rejestrowanego bezrobocia w jego powiecie zamieszkania (powiatach – jeśli zmieniał miejsce zamieszkania) w okresie objętym badaniem. Wartość wskaźnika prezentowanego w raportach ELA jest równa średniej z tych proporcji. Ryzyko bezrobocia w systemie ELA zdefiniowane jest jako średni procent liczby miesięcy po miesiącu uzyskania dyplomu, w których absolwenci byli zarejestrowani jako bezrobotni;
- WWZ – względny wskaźnik zarobków, który obliczany jest w taki sposób, że dla każdego absolwenta wyznacza się proporcje jego średnich zarobków do średnich zarobków w jego powiecie (powiatach) zamieszkania w okresie objętym badaniem. Wartość wskaźnika umieszczanego w raportach ELA jest równa średniej z tych proporcji.

WWB i WWZ w sposób syntetyczny charakteryzują losy absolwentów, bo niezależnie od kierunku, profilu i trybu studiów oraz wykonywanego po studiach zawodu wskazują na przygotowanie absolwentów na podjęcie trudu walki na rynku pracy, a z drugiej strony wskazują na rynkową wycenę absolwentów przez pracodawców. Z drugiej strony sukcesy absolwentów na rynku pracy, a więc krótki czas poszukiwania pracy po uzyskaniu dyplomu i wysokie wynagrodzenia oznaczają, że uczelnia oferuje (realizuje) programy studiów zgodne z zapotrzebowaniem społeczeństwa i gospodarki. Pośrednio oznacza to także, że uczelnia skutecznie współpracuje z pracodawcami nad doskonaleniem programów studiów, a także że prowadzi badania naukowe sprzyjające takiemu doskonaleniu. Można więc przy-

jąć, że WWB i WWZ syntetycznie charakteryzują jakość działań uczelni, a więc mogą być składowymi kryterium w rankingu.

Zgodnie z definicjami:

WWB ma tym lepszą wartość, im jest bliższy zeru, przy czym wartości mniejsze niż 1 oznaczają, że ryzyko bezrobocia absolwentów danej uczelni jest mniejsze niż przeciętne. Zerowa wartość WWB oznacza, że żaden z absolwentów w badanym okresie nie zarejestrował się jako bezrobotny. Z konstrukcji i definicji WWB wynika, że wskaźnik ten jest destymulantą. Przekształcenie go w stymulantę polegało na przekształceniu jego wartości:

$$\text{modyfWWB}_i = \text{WWB}_{\max} - \text{WWB}_i, \quad (1)$$

gdzie:

modyfWWB_i – przekształcona wartość względnego wskaźnika bezrobocia dla i -tej uczelni,

WWB_i – pierwotna wartość tego wskaźnika,

WWB_{\max} – maksymalna wartość wskaźnika w zbiorze analizowanych uczelni;

WWZ ma tym lepszą wartość, im jest większy, a więc jest stymulantą. Wartości większe niż 1 oznaczają, że wynagrodzenia absolwentów danej uczelni są większe niż przeciętne.

Wstępna idea rankingu wykorzystywała iloczyn WWZ i zmodyfikowanego WWB, jednak analiza danych wskazuje, że mniej licznym grupom absolwentów relatywnie łatwiej jest znaleźć pierwszą pracę⁵. Z tego powodu zaproponowano korektę tego iloczynu przez logarytm liczby absolwentów zarejestrowanych w ZUS⁶.

Tak więc metakryterium rankingu jest cecha syntetyczna zdefiniowana jako iloczyn:

$$K_i = \text{WWZ}_i * \text{modyfWWB}_i * \ln(N_i * \text{ZUS}_i), \quad (2)$$

gdzie N_i – liczba absolwentów danego stopnia studiów w danej uczelni, ZUS_i – udział absolwentów tego stopnia studiów w danej uczelni zarejestrowanych w ZUS, przy czym dane wykorzystane w obliczeniach poddano unitaryzacji, czyli przekształceniu pierwotnych wartości zmiennych w wartości relatywne przy zachowaniu stałego, jednostkowego obszaru zmienności.

⁵ Mała liczba studentów w systemie ELA może oznaczać uczelnię o niewielkiej skali działalności albo zarejestrowanie pod odrębnym numerem POL-on pewnej grupy absolwentów. Przykładem tej ostatniej sytuacji jest kilkunastoosobowa grupa absolwentów jednolitych studiów magisterskich Politechniki Warszawskiej rocznika 2014. Ukończyli oni studia z opóźnieniem (formalnie ostatnia rekrutacja na takie studia odbyła się w tej uczelni w 2006 r.), a to oznacza, że najprawdopodobniej w momencie uzyskiwania dyplomu mieli już nie odnotowany w systemie ELA staż pracy, co powoduje, że dane o tej grupie nie są tak wiarygodne jak o absolwentach, którzy kończą studia w terminie.

⁶ Wykorzystanie logarytmu zgodne jest z prawem Webera–Fechnera (por. *Encyklopedia PWN*, 2016): wpływ liczby studentów na jakość studiów jest mniejszy w przypadku dużych liczebności osób studiujących. W praktyce oznacza to, że wynik rankingu nie jest silnie skorelowany z liczbą studentów, choć liczba studentów ma wpływ na sytuację rynkową absolwentów danej uczelni.

3. Wyniki

W tej części artykułu przedstawione zostaną zasadnicze wyniki rankingu dla studiów jednolitych magisterskich, dla studiów II stopnia oraz łącznie dla wszystkich grup absolwentów, którzy otrzymali dyplomy magisterskie.

W tablicach N – oznacza liczbę absolwentów, PwZUS – frakcję absolwentów, którzy są zarejestrowani w ZUS (w %), WWB – wartość względnego wskaźnika bezrobocia, WWZ – wartość względnego wskaźnika zarobków, a są to dane z systemu ELA, natomiast K jest wyznaczoną zgodnie z podaną wcześniej zasadą wartością cechy syntetycznej.

3.1. Ranking uczelni według ekonomicznych losów absolwentów jednolitych studiów magisterskich

W rankingu uczelni wydających dyplomy jednolitych studiów magisterskich czołówkę stanowią klasyczne uczelnie medyczne. Absolwenci tych uczelni uzyskują względne zarobki powyżej średniej w powiatach zamieszkania (od 1,06 do 1,19), jednak przy relatywnie wysokich wartościach względnego wskaźnika bezrobocia: (od 0,3 do 0,56). Dopiero na 11 miejscu w rankingu pojawia się Uniwersytet Warszawski, ale wartość WWB dla tej uczelni jest około dwukrotnie wyższa niż dla uczelni medycznych. Jak wskażą kolejne dane, absolwenci jednolitych studiów magisterskich, przeciętnie rzecz biorąc, mają w trzy lata po uzyskaniu dyplomu znacząco niższe wynagrodzenia i dłużej poszukiwali pracy niż absolwenci studiów II stopnia.

Dla porównania z przedstawionymi dalej danymi o absolwentach studiów II stopnia warto odnotować, że najlepszą z uczelni prowadzących jednolite studia magisterskie charakteryzuje WWB równe 0,3 i WWZ równe 1,18, co daje jej dopiero 10 pozycję w rankingu ogólnym. Warto też wskazać, że wśród 25 najlepszych uczelni oferujących studia jednolite magisterskie są cztery, których absolwenci doświadczyli bezrobocia w stopniu większym niż przeciętnie w powiatach ich zamieszkania. Wśród nich są dwie uczelnie niepubliczne.

3.2. Ranking uczelni według ekonomicznych losów absolwentów studiów II stopnia

Wśród najlepszych uczelni prowadzących studia II stopnia należy zauważyć dominującą pozycję uczelni technicznych i ekonomicznych. Wśród pierwszych 25 uczelni jest 9 politechnik, Szkoła Główna Służby Pożarniczej i Wojskowa Akademia Techniczna, a także wszystkie publiczne uniwersytety ekonomiczne (w pierwszej dziesiątce cztery z nich) oraz Akademia Leona Koźmińskiego.

Tabela 1
25 najlepszych uczelni w rankingu uczelni
prowadzących jednolite studia magisterskie

Lp.	Nazwa	N	ZUS	WWB	WWZ	K
1	Uniwersytet Medyczny w Lublinie	676	79,3	0,3	1,18	0,908267
2	Uniwersytet Medyczny w Poznaniu	660	72,3	0,37	1,15	0,841142
3	Śląski Uniwersytet Medyczny	717	92,7	0,37	1,05	0,809261
4	Uniwersytet Medyczny w Łodzi	521	93,3	0,48	1,16	0,807053
5	Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu	439	96,8	0,52	1,19	0,793897
6	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	267	98,9	0,4	1,16	0,756257
7	Warszawski Uniwersytet Medyczny	796	89,3	0,56	1,06	0,751782
8	Gdański Uniwersytet Medyczny	324	98,1	0,42	1,11	0,740596
9	Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie	387	83,2	0,45	1,07	0,705191
10	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	1 630	90,5	0,74	0,89	0,636316
11	Uniwersytet Warszawski	1 038	96,3	0,81	0,89	0,578419
12	SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny	1 303	95,2	1,02	0,96	0,563462
13	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego	806	95	0,74	0,84	0,546596
14	Uniwersytet Mikołaja Kopernika	848	98	0,89	0,9	0,542332
15	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza	808	95,7	0,8	0,83	0,522448
16	Uniwersytet Wrocławski	815	97,3	0,87	0,79	0,478601
17	Politechnika Warszawska	11	90,9	0,46	1,78	0,465481
18	Uniwersytet Gdański	438	97	0,84	0,78	0,436254
19	Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie	70	95,7	0,15	0,78	0,429078
20	Uniwersytet Szczeciński	413	96,9	0,71	0,7	0,417998
21	Uniwersytet Łódzki	486	99	0,92	0,74	0,402033
22	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski	455	98,2	1,1	0,8	0,3805
23	Akademia Leona Koźmińskiego	149	97,3	1,05	0,9	0,361573
24	Akademia Pedagogiki Specjalnej	132	95,5	0,92	0,84	0,357393
25	Uniwersytet Śląski	740	97,6	1,06	0,67	0,353568

Źródło: dane z systemu ELA oraz obliczenia własne.

Tabela 2
25 najlepszych uczelni w rankingu uczelni
prowadzących studia II stopnia

Lp.	Nazwa	N	ZUS	WWB	WWZ	K
1	Szkoła Główna Handlowa	1 858	95,8	0,24	1,5	6,738938
2	Politechnika Wroclawska	3 363	95,3	0,56	1,22	5,192393
3	Akademia Górniczo-Hutnicza	3 738	93,7	0,63	1,23	5,132151
4	Politechnika Poznańska	2 435	97	0,52	1,21	5,040929
5	Politechnika Warszawska	2 357	94,6	0,43	1,16	4,980489
6	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	2 117	96,9	0,56	1,14	4,583732
7	Politechnika Gdańska	2 259	96	0,53	1,11	4,554025
8	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	1 787	96,4	0,48	1,09	4,430637
9	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	3 196	96	0,59	1,05	4,386994
10	Szkoła Główna Służby Pożarniczej	205	99,5	0,07	1,26	4,282202
11	Politechnika Łódzka	1 378	97	0,54	1,11	4,248904
12	Politechnika Śląska	2 975	97,7	0,7	1,05	4,147205
13	Uniwersytet Warszawski	4 397	94,1	0,63	0,93	3,959635
14	Akademia Leona Koźmińskiego	520	86,9	0,52	1,19	3,902018
15	Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie	454	98,7	0,45	1,13	3,810402
16	Wojskowa Akademia Techniczna	584	98,1	0,46	1,09	3,807649
17	Politechnika Krakowska	1 920	96,8	0,78	1,06	3,806245
18	Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej	137	99,3	0	1,18	3,797496
19	Wyższa Szkoła Medyczna w Legnicy	60	98,3	0	1,38	3,685643
20	Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna	145	98,6	0,14	1,19	3,6797
21	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego	548	96	0,72	0,94	3,598953
22	Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej i Zarządzania w Warszawie	49	100	0,48	1,69	3,587797
23	Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	2 072	97,9	0,59	0,9	3,566485
24	Społeczna Akademia Nauk	2 166	95,3	0,55	0,87	3,516126
25	Politechnika Lubelska	1 384	96,7	0,78	1,01	3,468494

Źródło: dane z systemu ELA oraz obliczenia własne.

Warto odnotować, że wśród uczelni wskazanych w tabeli 2 absolwenci tylko czterech charakteryzują się zarobkami niższymi niż przeciętne w powiatach ich zamieszkania.

3.3. Ranking uczelni według ekonomicznych losów posiadaczy dyplomów magistra

Należy ponownie zauważyć, że w czołówce uczelni, których absolwenci uzyskują relatywny sukces na rynku pracy (przeciętnie szybciej znajdują pracę i uzyskują przeciętnie najwyższe wynagrodzenia, a często wyższe niż przeciętne w powiatach zamieszkania⁷) dominują uczelnie techniczne i ekonomiczne.

Tabela 3
25 najlepszych uczelni, które wydawały w 2014 r. dyplomy magistra

Lp.	Nazwa	N	ZUS	WWB	WWZ	K
1	Szkoła Główna Handlowa	1 858	95,8	0,24	1,5	1,139938
2	Politechnika Wrocławska	3 363	95,3	0,56	1,22	0,878329
3	Akademia Górniczo-Hutnicza	3 738	93,7	0,63	1,23	0,868139
4	Politechnika Poznańska	2 435	97	0,52	1,21	0,852708
5	Politechnika Warszawska	2 357	94,6	0,43	1,16	0,842484
6	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	2 117	96,9	0,56	1,14	0,77537
7	Politechnika Gdańska	2 259	96	0,53	1,11	0,770345
8	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	1 787	96,4	0,48	1,09	0,749473
9	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	3 196	96	0,59	1,05	0,742091
10	Uniwersytet Medyczny w Lublinie	676	79,3	0,3	1,18	0,735783
11	Szkoła Główna Służby Pożarniczej	205	99,5	0,07	1,26	0,724364
12	Politechnika Łódzka	1 378	97	0,54	1,11	0,718732
13	Politechnika Śląska	2 975	97,7	0,7	1,05	0,701529
14	Uniwersytet Medyczny w Poznaniu	660	72,3	0,37	1,15	0,684629
15	Uniwersytet Warszawski	4 397	94,1	0,63	0,93	0,6698
16	Uniwersytet Medyczny w Łodzi	521	93,3	0,48	1,16	0,662177
17	Akademia Leona Koźmińskiego	520	86,9	0,52	1,19	0,660054
18	Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach	717	92,7	0,37	1,05	0,65868
19	Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu	439	96,8	0,52	1,19	0,65342
20	Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie	454	98,7	0,45	1,13	0,644556
21	Wojskowa Akademia Techniczna	584	98,1	0,46	1,09	0,64409
22	Politechnika Krakowska	1 920	96,8	0,78	1,06	0,643853
23	Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej	137	99,3	0	1,18	0,642373
24	Wyższa Szkoła Medyczna w Legnicy	60	98,3	0	1,38	0,623452
25	Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna	145	98,6	0,14	1,19	0,622447

Źródło: dane systemu ELA oraz obliczenia własne.

⁷ Wyższe mimo tego, że otrzymywane w trzy lata po uzyskaniu dyplomu.

Podsumowanie

Czołówka uczelni w rankingu biorącym pod uwagę potrzeby rynku pracy to uczelnie techniczne i ekonomiczne. Absolwenci tych uczelni z rocznika 2014 (w całej gamie kierunków prowadzonych przez te uczelnie) w ciągu trzech lat od uzyskania dyplomu relatywnie najszybciej znajdowali pracę, najrzadziej rejestrowali się jako bezrobotni, a także uzyskali przeciętnie najwyższe wynagrodzenia. Często wynagrodzenia te są wyższe niż przeciętne w powiatach ich zamieszkania, pomimo tego, że mają oni relatywnie krótki staż pracy.

Wśród uczelni na wysokich pozycjach w rankingu są też uczelnie niepubliczne, takie jak Wyższa Szkoła Medyczna w Legnicy, w której w 100% absolwenci ukończyli studia niestacjonarne, a więc pracowali już przed uzyskaniem dyplomu. Takie przypadki sugerują, że więcej informacji będzie można uzyskać z rankingu dokonanego na danych o poszczególnych kierunkach studiów, gdyż w takim przypadku system ELA podaje także dane o trybie, w jakim prowadzone były studia.

Warto dodać, że wykorzystanie metakryterium i danych egzogenicznych wobec uczelni obiektywizuje otrzymywane rezultaty. W przypadku popularnych rankingów często wykorzystywane są dane z ankiet wypełnianych przez uczelnie, które są trudne do rzetelnej weryfikacji, a jednocześnie wykorzystanie w rankingu cech szczegółowych tworzy zachętę do poprawiania wartości poszczególnych mierników (wartości indyktorów tworzących) w celu uzyskania lepszej pozycji w rankingu. W przypadku zaproponowanego rankingu brane są pod uwagę syntetyczne charakterystyki holistycznie opisujące skutek działań uczelni, a więc uzyskanie lepszej pozycji w rankingu będzie potencjalnym efektem wielu procesów doskonalenia tych działań.

Podsumowując, jak się wydaje, przedstawione rezultaty obliczeń wskazują, że rynek pracy, przeciętnie rzecz biorąc, bardziej ceni absolwentów kierunków technicznych i ekonomicznych niż „ogólnouniwersyteckich” czy „przyrodniczych”. Należy przy tym pamiętać, że kierunki techniczne i ekonomiczne prowadzone są także przez klasyczne uniwersytety (a w praktyce także inne typy uczelni), ale jednak to absolwenci uczelni, których zasadniczą misją jest kształcenie w obszarze związanym z nazwą uczelni oferują programy lepiej oceniane przez rynek pracy. W takich uczelniach, w związku z realizacją ich misji, badania naukowe mogą być lepiej wykorzystane w doskonaleniu programów nauczania, gdyż występuje naturalna synergia obu procesów. Szeroki zakres badań naukowych, związanych z realnymi procesami w gospodarce, sprzyja doskonaleniu programów nauczania. Badania takie najczęściej wynikają z intensywnej i skutecznej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, a taka współpraca także ma wpływ na programy nauczania. Wszystko to powoduje, że jakość nauczania jest wyższa i doceniana na rynku pracy.

Tekst wpłynął: 5 grudnia 2018 r.

Bibliografia

- Bartelski A.S., *Kształcenie ekonomistów (analiza porównawcza)*, w: *Jakość kształcenia ekonomicznego*, VIII Kongres Ekonomistów Polskich, PTE, Warszawa 2009, s. 76–102.
- Berlin *Principles on Ranking of Higher Education Institutions*, 2006, https://www.che.de/downloads/Berlin_Principles_IREG_534.pdf
- Encyklopedia PWN*, Warszawa 2016, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Webera-Fechnera-prawo;3994481.html>
- Gieryk M., *Czy absolwenci znajdują pracę. Społecznie odpowiedzialna uczelnia jako ważne ogniwo gospodarki rynkowej*, w: *Jakość kształcenia ekonomicznego*, VIII Kongres Ekonomistów Polskich, PTE, Warszawa 2009, s. 60–75.
- Ratajczak M., *Dylematy rozwoju edukacji ekonomicznej w Polsce*, w: *Edukacja ekonomiczna*, VII Kongres Ekonomistów Polskich, PTE, Warszawa 2001, s. 45–62.
- Rocki M., *Jakość kształcenia ekonomicznego w procesie rozwoju kraju*, w: *Jakość kształcenia ekonomicznego*, VIII Kongres Ekonomistów Polskich, PTE, Warszawa 2009, s. 19–34.
- Rocki M., *Ocena dopasowania oferty dydaktycznej kierunków ekonomicznych do potrzeb rynku pracy na podstawie czasu poszukiwania pracy przez absolwentów*, „Handel Wewnętrzny” 2017, nr 4 (369).
- Rocki M., *Rynkowa wycena absolwentów kierunków ekonomicznych rocznika 2014*, „Ekonomista” 2018, nr 1.
- Rogowski Józef, *Kilka uwag o „miękkim” modelowaniu ekonometrycznym*, „Przegląd Statystyczny” 1986, nr 4.

RANKING POLSKICH UCZELNI WEDŁUG EKONOMICZNYCH LOSÓW ABSOLWENTÓW

Streszczenie

Artykuł przedstawia rankingi uczelni wyższych w Polsce pod względem pozycji ich absolwentów na rynku pracy. Dwa podstawowe kryteria oceny to szanse zatrudnienia i względny poziom zarobków. Podstawą badania były dane zgromadzone w narodowym systemie monitorowania losów absolwentów szkół wyższych (ELA). Dane te, w rozbiciu na poziomy i rodzaje studiów, pokazują, że najmocniejszą pozycję na rynku pracy mają na ogół absolwenci uczelni technicznych, ekonomicznych i medycznych, którzy stosunkowo najszybciej znajdują pracę i uzyskują przeciętnie najwyższe wynagrodzenia. Ogólnie biorąc, rynek pracy bardziej poszukuje absolwentów studiów technicznych i ekonomicznych niż humanistycznych czy przyrodniczych, choć absolwenci renomowanych uczelni uzyskują często dobrą pozycję zawodową niezależnie od rodzaju studiów.

Słowa kluczowe: szkoły wyższe, absolwenci, zatrudnienie, zarobki

JEL: I21, J31, J44, J64

RANKING OF POLISH UNIVERSITIES ACCORDING TO THE ECONOMIC POSITION OF THEIR GRADUATES

Abstract

The paper presents rankings of Polish universities according to the position of their graduates in labor markets. Two basic evaluation criteria were employment chances and relative wage levels. The research was based on the data collected in the national monitoring system for the fortune of college graduates (ELA). The data, split by study level and field, show that the strongest position in labor markets belong to the graduates of technical, economic and medical studies who usually find a job relatively soon and get relatively high wages. Generally, labor markets look intensively for graduates of technical and business studies rather than humanistic or natural sciences studies, though graduates of prestigious universities often obtain good professional position independently of the field of their study.

Keywords: universities, graduates, employment, wages

JEL: I21, J31, J44, J64

РЕЙТИНГ ПОЛЬСКИХ ВУЗОВ ПО КРИТЕРИЮ УСПЕШНОСТИ ИХ ВЫПУСКНИКОВ

Резюме

Статья представляет рейтинги вузов в Польше с точки зрения востребованности их выпускников на рынке труда. Два основных критерия оценки это – шансы найти работу и относительный уровень зарплаты. Исследование опиралось на данные национальной системы мониторинга выпускников вузов (ELA). Эти данные, в разбивке на уровни и виды учебы, указывают, что наиболее востребованы на рынке труда, как правило, выпускники технических, экономических и медицинских вузов. Они относительно быстро находят работу и получают в среднем самое высокое вознаграждение. В целом чаще требуются выпускники технических и экономических вузов, а реже гуманитарных и естественных, хотя выпускники престижных вузов часто получают хороший профессиональный старт независимо от направления учебы.

Ключевые слова: вузы, выпускники, занятость, заработная плата

JEL: I21, J31, J44, J64